

Kuropatwa ma na czole, wokół oczu i podgardlu upierzenie rdzawoczerwone. Grzbiet i skrzydła z wierzchu brzożowa-szare z czarnymi, popielatymi i rdzawymi znakami. Podbrzusze i szyja popielata, marmurkowana. Na piersiach, na brudnobiałym tle, kasztanowo-brzożowa plama, która u kogutów i bardzo starych kur ma kształt podkowy otwartej do dołu. Dziób krótki niebieskawo-szary. Kuropatwa ma długość około 30 cm, w rym ogon 8 cm, rozpiętość skrzydeł około 45 cm i masę około 0,4 kg.

Kuropatwa bytuje najczęściej na suchych polach uprawnych przeplatanych krzakami, kamionkami lub małymi laskami, które dają schronienie przed drapieżnikami skrzydłatymi i w czasie zawięsnymi. W terenie pagórkowatym przebywa zawsze na polach niepołożonych. Wczesną jesienią kuropatwy najczęściej przebywają w ziemniaczyskach lub buraczyskach, w paździeniku - w łubinach, seradeli, w niskich zagajnikach, krzakach i na łąkach.

Kuropatwa

Jak odróżnić koguta od kury ?

Kogut ma na piersiach kasztanowo-brzożową podkowę otwartą do dołu, kura zaś tylko białą plamę, aczkolwiek zdarzają się też okazy z niewyraźną podkową lub rdzawą plamą (stare lub jałowe). Cechą, która pozwala odróżnić płcie, jest upierzenie skrzydeł od góry: kogut ma pióra rdzawo-brzożowe z czarną plamą i jednym bledszym paskiem wzdłuż stosiny; kura zaś nie ma tych plam, ale ma na piórkach kilka rdzawych lub płowych poprzecznych pasków.

Jak odróżnić kuropatw młode od starej ?

Cieki: młode - ółtawe (do pierwszej zimy), stare - niebieskawo-szare (sine).
Dziób: młode - czarny, stare - sino-szary.
Upierzenie głowy: młode - ciemnoszare, stare ciemnobrzożowe.
Obrzeże oczu: młode - niebiesko-siwe, stare - czerwone ciemno ciekowane.
Lotki: młode - szpiczaste, stare - okrągłe

Jaki jest tryb życia kuropatw ?

Kuropatwy, z wyjątkiem okresu lęgów, żyją gromadnie. Stado tworzy zwykle para starych i młode, a więc jedna rodzina. Zwykle stado prowadzi stara kura, a nad bezpieczeństwem stada czuwa kogut. Jego to głowę widać, gdy stado kury albo przylega do ziemi w razie niebezpieczeństwa. Czasem późną jesienią 2 lub 3 gniazda łączą się w jedno stado. Są to ptaki osiadłe i bardzo przywiązane do obranego miejsca. Dlatego też w zasadzie od wiosny do jesieni, a nawet w zimie można je spotkać stale w tym samym miejscu.

Kuropatwy lęgą w dzień. Rano z brzaskiem dnia po wierkują: kogut - czirrrap, a kura - czirrit, potem kilkakrotnie przelatują z miejsca na miejsce, a następnie zapadają na ziemię i tam pozostają przez cały dzień, chyba że zostaną spłoszone przez psa lub człowieka. Nad wieczorem znowu odzywają się i potem przelatują na nocny zapad. Ranne przeloty mają dla młodego liwego szczególne znaczenie, gdy obserwujemy je można ustalić, gdzie w ciągu dnia odnalazły kuropatwy.

Zimą w czasie dużych niegów kuropatwy zbliżają się do zabudowań gospodarczych lub w celu zdobycia kury z kociakami odchodów siedzą w pobliżu dróg, którymi je dojeżdżają konie. Kuropatwa cieknie bardzo szybko.

Czym żywi się kuropatwa ?

Kuropatwa żywi się głównie nasionami chwastów, traw i ziół, ziarnem zbóż, jagodami krzewów, a ponadto owadami, chrzaczkami, gąsienicami i muchami. Kuropatwy jedzą również zieleninę, a więc porzeczki ziół i traw, małe listki, kapustę i koniczynę. Ziarno prosa, konopi, tataraki i pszenicy jest ich przysmakiem. Bardzo młode kuropatwy żywią się przede wszystkim owadami. W zimie kuropatwy żywią się oziminami zbóż.

Gdzie i kiedy odbywają się lęgi kuropatw ?

W końcu zimy (luty-marzec) stada kuropatw rozbijają się na pary, które obierają sobie rewir bytowania i tej ostoi broni przed innymi parami. W maju-czerwcu kura składa 10-15 jaj, a czasem więcej, w gnieździe na ziemi, na które wyszukuje małe wgłębienie, najczęściej na łące lub w polu zasianym koniczyną, rzepakiem, zbożem lub mieszaną, a następnie wykopuje jej trawę. Młode kury znoszą więcej jaj, a stare mniej. Również po zniszczeniu pierwszego gniazda kury znoszą jaja jeszcze raz, ale wtedy już mniej, 6-8 sztuk. Wysiadywanie trwa 24-25 dni. Jaja są koloru oliwkowo-brunatnego. Zarówno kura, jak i kogut są troskliwymi rodzicami w wychowywaniu młodych. W okresie wysiadywania matka pozostaje na gnieździe bardzo wytrwale i często traci życie pod kosiarniawizy. Młode kuropatwy mają pierwsze upierzenie popielate o zielonkawym odcieniu i stąd ich nazwa "zielonki". Na początku sierpnia zaczynają się pierzyć i w tym czasie wypadają im rodkowe pióra sterówek (pióra ogona) nadając ogonowi kształt widełek. Młode w tym okresie noszą nazwę "widłówki". Po całkowitym wypierzeniu się, kiedy otrzymają już upierzenie dojrzałe

Słowniczek

Cieki - o nogach kuropatwy
Czyrykanie - odgłos wydawany przez kuropatwę
Farbówki - ledwo co dorosłe kuropatwy
Kogut - samiec kuropatwy
Kura - samica kuropatwy
Lęg - wyprowadzone młode
Lotki - pióra na skrzydłach umożliwiające lot
Młódki - młodeciane kuropatwy
Podkowa - brzożowe upierzenie na klatce piersiowej
Toki - gody kuropatw
Za nieanie się - sposób kuraków na przetrwanie mrozów poprzez zakopanie się w niegu
Zgrzebła - inaczej cieki
Zielonki - młode kuropatwy
Zierniki - oczy